

Dragi dnevi
James smo vs
pisali kontro
ralogo. B

Iz mojega dnevnika

Jeziki kot strokovna kompetenca učitelja v šoli

Nada Pignar
Osnovna šola Ivanjkovci

Povzetek: Prispevek prikazuje stališča šole pri uvajanju tujega jezika v 1. vzgojno-izobraževalno obdobje in umestitev pogledov na znanje tujih jezikov z vidika razvojnega načrta šole s poudarkom na spodbujanju profesionalnega razvoja strokovnega kadra na področju večjezičnosti in medkulturnosti. Pri tem je v oporo tudi šolski projektni tim. V sklepnem delu so izpostavljeni nekateri dejavniki, ki spodbujajo profesionalni razvoj učiteljev na šoli. **Ključne besede:** uvajanje tujega jezika, profesionalni razvoj pedagoškega strokovnega kadra, večjezičnost, medkulturnost. **Languages as a Teacher's Professional Competence in School. Abstract:** The paper shows the positions of the school regarding the introduction of a foreign language in the 1st educational triad and the integration of views on the knowledge of foreign languages from the perspective of the school's development plan, with emphasis on promoting the professional development of the professional staff in the field of multilingualism and interculturality. The school's project team also provides support. The concluding part points out some of the factors that promote the professional development of teachers in school. **Key words:** foreign language, professional development of the professional staff, multilingualism, interculturality.

Uvod

V prispevku bo predstavljeno uvajanje tujega jezika na ravni šole, kot sem ga zaznala v vlogi ravnateljice šole iz prvega kroga šol v uvajanju tujega jezika, kjer sem imela vlogo vodje šolskega projektnega tima. Pri tem bodo predstavljene nekatere moje izkušnje za spodbujanje profesionalnega razvoja strokovnega kadra s poudarkom na razvijanju večjezičnosti in medkulturnosti pri strokovnih delavcih kot osrednjih strokovnih kompetenc učiteljev v 21. stoletju.

Razvojni pristop k uvajanju tujega jezika v šoli

Z nastopom delovnega mesta ravnateljice sem si prizadevala za izboljšanje znanja tujih jezikov tako pri učencih kot pri strokovnih delavcih na šoli. Kot šola smo imeli veliko srečo, da so imeli v preteklih letih na občini posluh za dodatno financiranje

zgodnjega poučevanja tujega jezika v vseh osnovnih šolah v občini in s tem podpirali strokovne ugotovitve, da imajo jezikovne kompetence učiteljev in učencev neposreden vpliv na gospodarstvo. Kljub spodbudnim materialnim okoliščinam sem se kot ravnateljica ukvarjala z dilemo, ali dane materialne možnosti na šoli dovolj izkoristimo in ali učence obogatimo z znanjem tujega jezika do te mere, da se lahko enakovredno vključijo v evropsko družbo v najširšem pomenu.

Vizija šole vključuje tudi večkulturnost in večjezičnost

Prepričana sem, da posamezna šola po svojih močeh in znanju oblikuje svojo vizijo jezikovnega učenja in poučevanja. Na šoli smo se pri oblikovanju te vizije naslonili na vsebino Razpisa za uvajanje prvega tujega jezika v 2. in 3. razredu, ki nam je predstavljal dodaten izziv in hkrati odpiral nove poglede na poučevanje tujega jezika učen-

cev, ki še niso opismenjeni. Na drugi strani je to pomenilo tudi temeljit razmislek, kako organizirati učinkovit pouk.

V uvajanju in spremljanju 2. razreda so bili s strani Zavoda RS za šolstvo oblikovani različni instrumenti spremljave, ki so jih strokovni delavci uporabili pri individualizaciji pouka. Rezultate, ki smo jih dobili v prvem letu spremljave, in izkušnje pri uporabi instrumentov želimo nadgraditi in uporabiti za nadaljnje delo pri spodbujanju kognitivnega razvoja učencev, pri načrtovanju in izvajanju pouka s poudarkom na diferenciaciji, individualizaciji in personalizaciji učenčevih znanj in talentov, pri usmerjenosti v celostno naravnost pouka ter osredotočenosti na poučevanja učenca. To so le nekateri poudarki iz novega učnega načrta za tuji jezik v 2. in 3. razredu. Kot ravnateljica šole vidim te poudarke tudi širše, in sicer usmerjenost pouka v sodobne smernice vzgoje in izobraževanja, ki nadomeščajo tradicionalni transmisijsko naravnost pouk.

Učenje jezikov ponuja stimulacijo našemu umu, naš um z učenjem tujih jezikov postaja bolj odprt za nove načine dela in razmišljanje ter izkazuje boljše kognitivne sposobnosti, še posebej na področju ustvarjalnosti (Rutar Leban idr. 2013). Ta izhodišča zame pomenijo, da se je pri sistemskem uvajanju tujih jezikov v začetno obdobje šolanja treba potruditi tako organizacijsko, vsebinsko kot strokovno. Številne študije že desetletja izpostavljajo različne strokovne vidike, ki podpirajo zgodnje učenje tujih jezikov (prim. Rutar Leban idr. 2013). Pri tem z zadovoljstvom ugotavljam, da so bila naša dolgoletna prizadevanja na šoli usmerjena v pravo smer. Naj navedem le nekatera: naši otroci se v vrtcu srečujejo s tujim jezikom v dveh skupinah: začetna in nadaljevalna v sklopu obogatitvenih dejavnosti vrtca, dvakrat na teden po 30 minut; starši v celoti podpirajo naša prizadevanja pri zavzemanju za celovit pristop pri učenju in poučevanju tujih jezikov na šoli; učitelji pri pouku vključujejo veliko IKT tehnologije, vse učilnice na šoli so opremljene s projektorji in internetom; imamo tako mobilno klasično kot mobilno računalniško učilnico itd.

Že vrsto let na šoli izvajamo medkulturne izmenjave strokovnih delavcev v času poletnih počitnic; pri uvajanju drugega tujega jezika smo predstavili svoja prizadevanja in vizijo staršem in učencem tretjega VIO, kot rezultat se vsako leto v neobvezni

izbirni predmet tujega jezika prijavijo vsi učenci v 7. in 8. razredu, pa tudi v 9. razredu se naši učenci učijo dveh tujih jezikov.

Največjo dodano vrednost pa vidim pri sodobnih metodah poučevanja, s katerimi so tudi strokovni delavci zaradi vključenosti v zgodnje učenje tujega jezika v prvem triletju veliko bolj seznanjeni in pri tem uporabljajo tudi nekatera evropska orodja za ocenjevanje znanja tujih jezikov (npr. portfolio za samoocenjevanje jezikovnih zmožnost).

V šoli smo oblikovali petčlanski tim, ki ga sestavljajo učiteljice izvajalke tujega jezika, razredna učiteljica, učiteljica angleščine od 4. razreda dalje in učiteljici tretjega in prvega razreda, ki sta se uvajali pri organizacijskih oblikah za prihodnje šolsko leto. Šolski tim se je sestajal enkrat mesečno, na teh srečanjih smo konstruktivno ugotavljali in razmišljali o načrtovanih in izvedenih dejavnostih pri pouku tujega jezika ter sproti odpravljali dileme. Najpomembnejši del uvajanja je bilo timsko načrtovanje učiteljice izvajalke pouka tujega jezika in razredne učiteljice, ki sta obe učiteljici razrednega pouka in dobro poznata učne načrte različnih predmetov.

Ker smo želeli učencem omogočiti optimalni tujejezikovni vnos, smo se po dveh mesecih izvajanja pouka odločili za spremembo in začeli izvajati pouk trikrat po 30 minut. Sprva je bila pri urah pouka tujega jezika prisotna tudi razredna učiteljica. Pričakovali smo, da bo obogateno timsko izvajanje pouka za razredno učiteljico pomenilo več možnosti za medpredmetno povezovanje. To smo kmalu opustili, saj so ure pouka tujega jezika sistematizirane za učiteljico, ki izvaja pouk tujega jezika. V nadaljevanju se je izkazalo, da je bila taka organizacija pouka tujega jezika dobrodošla tudi za učiteljico razrednega pouka, saj je imela v teku dneva čas za drugo delo, npr. urejanje pedagoške dokumentacije.

V uvajanje smo vključili tudi starše razreda, tako da smo štirikrat letno z njimi izvedli določene aktivnosti. Uvodoma smo jim predstavili nove metode poučevanja tujih jezikov, delo brez učbenikov in delovnih zvezkov, v nadaljevanju so prisostvovali pri uri pouka ter sodelovali pri izvedbi ure Komunicirajmo s pomočjo Skypa v angleščini. Učenci so na zaključni evalvaciji staršem pokazali nekaj svojega znanja, članice tima pa smo jim predstavile ugotovitve na nivoju šolskega projektne tima.

Otroci priseljencev oziroma večjezičnost učencev

Na šoli smo se leta 2008 prvič srečali z angleško govorečima učencema (5. in 6. razred), katerih materni jezik je bila angleščina. Postavljeni smo bili pred dejstvo, da je bilo treba pouk prilagajati v smislu rahljanja komunikacijskih ovir, tako da smo strokovne delavce spodbudili k učenju angleškega jezika. Sprva je bilo sodelovanje s starši oteženo, zalomilo se je že na najosnovnejši logistični ravni (odhodi, prihodi, malica, domače delo ...). Učenca sta se kmalu dobro vključila v šolo, s starši priseljenih otrok smo vzpostavili prijeten in zaupljiv odnos. Družina se je čez čas preselila nazaj na Irsko (Westport) ter nas povabila na obisk na njihovo šolo – na vabilo smo se z veseljem odzvali.

Od takrat dalje na šoli razvijamo strokovno izpopolnjevanje z mednarodno izmenjavo izkušenj. Vsako leto se v času poletnih počitnic odpravimo v eno izmed evropskih držav in obiščemo šole, za katere menimo, da bi lahko doprinesle k poglobljanju splošnega znanja naših strokovnih delavcev. Obogatimo se tudi s spoznavanjem njihovega šolskega sistema in medkulturno izkušnjo. V zadnji letih smo bili v Angliji (London, 2012 – javna šola Mora Primary School, zasebna šola Portland Place School), na Škotskem (Edinburg, 2011 – javna šola Blachall Primary School in zasebna šola St. Georges School), v Nemčiji (Hamburg, 2013, kjer smo si ogledali waldorfsko šolo v Schwerinu), na Danskem (Kopenhagen, 2014 – javna šola Amage Fjaeled Skole in zasebna Norebro park Skole) in na Švedskem (Stockholm, 2015 – javna šola Bloomems Bergoskolan). Za strokovna izpopolnjevanja v tujini šola prispeva le finančna sredstva za letalske karte, ostale stroške si strokovni delavci pokrijemo sami. Naša spoznanja s strokovnih obiskov vključujemo v različne ravni življenja in dela šole. Značilnosti posameznega šolskega sistema predstavimo na začetku šolskega leta staršem in učencem, učitelji tujih jezikov izvajajo s posameznimi šolami/razredi sodelovanje na daljavo (skupaj obdelajo določene tematske sklope).

S sodelovanjem s tujimi šolami smo si zaposleni okrepili številne kompetence, npr. jezikovne, medkulturne, strokovne. Dobili smo tudi potrditev o dobro organiziranem šolskem sistemu v Sloveniji (število ur, prostorski pogoji, organizacija prehrane v šoli, pogoji za izvajanje športa in glasbene umetnosti, ...), spoznali prednosti in pasti, ki jih imajo tuji šolski sistemi, spoznali svoja močna in šibka področja. Učitelji so pouk posodobili z idejami, ki so jih pridobili pri opazovanju pouka v drugih državah. Pri tem smo ugotovili, da ima večina slovenskih šol boljše materialne pogoje za delo od tujih, da imajo v vseh obiskanih državah (Irski, Angliji, Škotski, Nemčiji, Danski in Švedski) starši izjemno malo neposrednega vpliva na delo v sami šoli, da slovenska šola ponuja številne dobre organizacijske oblike, kot so urejena šolska prehrana, nadstandardne telovadnice, tehnični del zaposlenih, dobro razvito dodatno strokovno izpopolnjevanje učiteljev, ...

Zaključek

V skupni Evropi je prisotna večjezičnost in kulturna raznolikost, saj predstavljata sestavni del evropske identitete. Učence bi radi opolnomočili s kompetenco večjezičnosti v razmerju 1 : 2, torej da poleg materinega jezika vsak učenec govori še dva tuja jezika (Svet Evrope 2001). V tem šolskem letu smo na šoli prvi generaciji učencev v 1. razredu ponudili učenje tujega jezika kot neobveznega predmeta. Upam, da bodo leta 2025 vsi naši učenci ob zaključku osnovnega izobraževanja poleg maternega jezika obvladali tudi angleški in nemški jezik. Resnično medsebojno sporazumevanje in razumevanje lahko temelji samo na razumevanju jezikov in kultur, v čemer smo na šoli lahko zgled mi, učitelji. ■

Viri

1. Rutar Leban, T., Mlekuž, A., Pižorn, K., Vršnik Perše, T. (2013). *Tuji jeziki v slovenskih osnovnih šolah: rezultati evropske raziskave o jezikovnih kompetencah ESLC 2011*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
2. Pevec Semec, K. (ur.) (2013). Učni načrt. *Program osnovna šola. Tuji jezik v 2. in 3. razredu*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo.
3. Operativni načrt uvajanja prvega tujega jezika v 2. razredu, OŠ Ivanjkovci, 2014/15.
4. LDN OŠ Ivanjkovci, september 2015.